

Отже, можна зробити висновок, що класи з мистецько-культурними інтегрованими проектами постають новим якісним засобом художнього та культурного виховання учнів у початкових і середніх класах. Ці проекти збагачують процес вивчення шкільних предметів, розвивають естетичне сприймання явищ навколишнього середовища, творів мистецтва, архітектурних пам'яток культури. Така творча робота допомагає створити місток між мистецтвом, культурою та іншими галузями знань. Впровадження в шкільну програму інтегрованих курсів розширює можливості художнього виховання, сприяє становленню естетичних смаків молоді, відкритої для сприйняття та осмислення творів культури, формуванню творчих здібностей майбутніх громадян.

Список використаних джерел:

1. Галадзе М. Музичне та естетичне виховання дітей / Марія Галадзе. – К. : Музична Україна, 1968. – 46 с.
2. Лещенко М. Сучасні зарубіжні концепції естетичного виховання // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 171-178.
3. Максименко С. Гуманізація виховання і навчання в загальноосвітній школі / С. Максименко. – К. : ІСДО, 1995. – 160 с.

Стиранець А.С.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ЕТНОПЕДАГОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї, ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Етнопедагогічне середовище сучасної сім'ї, як умова формування національної ідентичності дитини молодшого шкільного віку. Стаття присвячена формуванню національної ідентичності дитини молодшого шкільного віку шляхом взаємодії сім'ї та школи.

Мета дослідно-експериментальної роботи – формування національної ідентичності дитини молодшого шкільного шляхом взаємодії сім'ї та школи.

У процесі дослідження на основі аналізу психолого-педагогічної літератури в структурі національної ідентичності ми виділили три критерії: когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісно-поведінковий. Загальним, спільним показником сформованості основ національної ідентичності молодших школярів визнано наявність характеристик кожного попереднього критерію в наступному: когнітивний критерій (система знань про громадянську культуру) є базою для емоційно-ціннісного (знання стають значущими в умовах особистісно-емоційних переживань), а діяльнісно-поведінковий критерій передбачає реалізацію когнітивного й емоційно-ціннісного критеріїв.

Показниками когнітивного компонента визначені знання молодшими школярами базових ознак державно-громадської спільноти, зокрема, знання та уявлення про інститути державності України, знання про належність до даної держави, знання про права та обов'язки, законність і правопорядок, знання про сімейно-родинні і національно-етнічні зв'язки, про національні та етнічні звичаї та традиції, а також моральні стосунки між людьми.

Показники емоційно-ціннісного компонента передбачають наявність у молодшого школяра таких якостей, як відчуття приналежності до українського народу, гідність, міжособистісна й міжнаціональна толерантність, самопізнання; позитивне ставлення до держави, державної символіки, Конституції, державної мови, своїх прав, свобод, обов'язків; інтерес до історії, культури, економіки своєї держави [2, с. 186].

Діяльнісно-поведінковий компонент характеризується готовністю молодшого школяра реалізувати власні знання, уміння, навички основ громадянської культури в практичній діяльності; участь в заходах патріотичного спрямування.

Ґрунтуючись на характерних параметрах основ національної ідентичності молодших школярів, порівнюючи реальну поведінку з визначеними нами критеріями й показниками, були виділені рівні сформованості національної ідентичності: високий, середній, низький.

Високий рівень сформованості національної ідентичності передбачає усвідомлення молодшим школярем своєї належності до державно-громадянської української спільноти. У нього розвинуте почуття поваги до національних традицій, культури. Він знає і розуміє, що в країні діють

закони, з якими йому необхідно звіряти свої вчинки, відчуває потребу в повазі й визнанні оточенням, прагне до особистих досягнень, реалізації власних інтересів, до об'єктивної оцінки самого себе, своїх якостей і поведінки, а також має позитивне емоційне ставлення до явищ і процесів, що відбуваються в його оточенні [5, с. 450].

Молодший школяр із середнім рівнем сформованості національної ідентичності усвідомлює себе членом етнічної спільноти. У нього розвинуте почуття поваги до національних традицій, культури. Він знає і розуміє, що в країні діють закони, але не знає, що йому необхідно звіряти свої вчинки з ними, не уявляє, як це слід робити; відчуває потребу в повазі й визнанні оточенням, прагне до особистих досягнень, реалізації власних інтересів, до об'єктивної оцінки самого себе, своїх якостей і поведінки, але не проявляє позитивного емоційного ставлення до явищ і процесів, що відбуваються в його оточенні [3, с. 180].

Молодший школяр з низьким рівнем сформованості національної ідентичності усвідомлює себе членом етнічної спільноти, за ініціативи дорослих бере участь у національних державних заходах. За сприяння дорослих шанобливо ставиться до національних традицій і культури свого народу. Він відчуває потребу в повазі, однак не прагне до реалізації своїх можливостей, об'єктивної оцінки самого себе, своєї поведінки; сприймає події, що відбуваються в його оточенні, як правило, не прагне до самостійних дій, не виконує своїх обов'язків, не може відстоювати власні судження й робити висновки. У нього не розвинуте почуття поваги до національних традицій, культури. Він знає і розуміє, що в країні діють закони, але не знає, з якими йому необхідно звіряти свої вчинки, відчуває потребу в повазі й визнанні оточенням, прагне до особистих досягнень, реалізації власних інтересів, до об'єктивної оцінки самого себе, своїх якостей і поведінки, не має позитивного емоційного ставлення до явищ і процесів, що відбуваються в його оточенні [4, с. 302].

Для виявлення рівнів національної ідентичності дітей молодшого шкільного віку нами були обрані і адаптовані для нашого дослідження наступні діагностичні методики:

1. Методика складання понятійного словника (М. Рокіч).
2. Методика «Незакінчене речення» (Джозеф М. Сакс, С. Леві).
3. Методика «Квітка – семибарвиця» (складена І. Вітковською).

Визначенню поняття «ідентичність» присвячено безліч робіт, як в західній, так і у вітчизняній науці.

Підвищена увага теорії ідентичності була приділено в рамках зарубіжної та вітчизняної науки (Г. Джонстон, Е. Еріксон, В. Євтух, М. Йоргенсен, І. Кресіна, О. Майборода, Л. Нагорна, М. Обушний, Г. Палій, Б. Парахонський, Л. Філіпс, М. Фуко тощо).

Е. Еріксон задає ідентичність «як складне особистісне утворення, що має багаторівневу структуру». Це пов'язано з трьома основними рівнями аналізу людської природи: індивідуальним, особистісним і соціальним. Так, на першому, індивідуальному рівні ідентичність визначається ним як результат усвідомлення себе в деякій відносній незмінній даності, людини того чи іншого фізичного вигляду, темпераменту, задатків [6, с. 185].

З другої, особистісної, точки зору ідентичність визначається як відчуття людиною власної неповторності, унікальності свого життєвого досвіду, який задає деяку тотожність самій собі.

По-третє, ідентичність визначається Е. Еріксоном як особистісний конструкт, який відображає внутрішню солідарність людини з соціальними, груповими ідеалами і стандартами і тим самим допомагає процесу Я-категоризації. Останній структурі Е. Еріксон дав назву соціальної ідентичності.

Національна ідентичність виступає як визнання народом самого себе; знання і повага історії; національної культури, території, усвідомлення народом своїх особливих рис, розуміння членами національної групи своїх інтересів, прагнень, цілей, ідеалів, потреб. Слід підкреслити, що поняття «національна ідентичність» і «національна самосвідомість» мають підпорядковуючий характер. Національна ідентичність – поняття ширше, тому основними його елементами виступають національне самовизначення, національна самосвідомість і традиційна культура [7, с. 245].

Показником отримання національної ідентичності є патріотизм. Це почуття любові, поваги до своєї батьківщини, культури, традицій, мови, наділений надзвичайно потужною консолідуючою силою і є основою збереження нації та національної ідентичності. Це особливо важливо сьогодні, у сучасному світі глобалізації та інтеграції.

Формування національної ідентичності дітей являє собою цілісну, системно-організовану діяльність, в процесі якої створюються соціально-

психологічні та педагогічні умови для успішного розвитку кожної дитини в етнокультурному середовищі. Завданнями процесу формування національної ідентичності слід вважати надання допомоги в успішній адаптації дітей в суспільстві і формування системи етнокультурних знань, умінь і навичок дитини, що лежать в зоні її найближчого розвитку.

Одним з напрямків етнокультурного розвитку дитини молодшого шкільного віку є встановлення співпраці школи з сім'єю. Адже саме їй належить найважливіша роль в системі всіх соціальних інститутів, які безпосередньо впливають на формування особистості дитини, її свідомості, самосвідомості, моральних, інтелектуальних структур та ін.

Етнопедагогічна функція сім'ї полягає в створенні етнопедагогічного мікросередовища, що сприяє формуванню, розвитку і вдосконаленню особистості, здатної до національної та етнічної самоідентифікації, що успішно функціонує в багатонаціональному полікультурному просторі.

Сучасна сім'я, представляючи собою органічну частину соціуму, інформаційного поля і навколишнього середовища, стикається з цілою низкою проблем, які їй необхідно вирішувати. До таких проблем відносяться: демографічні, правові, економічні, соціальні, психологічні, педагогічні. Успішне вирішення зазначених проблем дозволить сформувати, розвинути і вдосконалити особистість, здатну ефективно функціонувати в умовах сучасного етапу розвитку соціуму, долати труднощі спілкування з інформаційним полем. Використання етнопедагогічного середовища сім'ї дозволить вивести на новий рівень виховання особистості, яка усвідомлює себе частиною багатонаціонального і полікультурного соціуму [1, с. 187].

Список використаних джерел:

1. Черевко Л. А. Формування патріотизму та національної свідомості школярів засобами позакласної екологічної освіти / Л. А. Черевко // Таврійський вісник освіти. – 2016. – № 4. – С. 185–189.
2. Шакурова М. В. «Я» в контексте «МЫ»: о сущности социокультурной идентичности личности / М. В. Шакурова // Известия ВГПУ. – 2013. – № 1. – С. 103–109.
3. Шевченко О. В. Національна ідентифікація у становленні Я-образу особистості: дис. канд. псих. наук / О. В. Шевченко. – К., 2004. – 180 с.

4. Шевченко Ю. Інтегративна технологія як засіб формування основ національної свідомості молодших школярів / Ю. Шевченко, Ю. Шляніна // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 16. – С. 300–306.

5. Эриксон Э. Детство и общество. Изд. 2-е, перераб. и доп. / Пер. с англ. / Э. Эриксон – СПб.: Ленато, АСТ, Фонд «Университетская книга», 1996. – 592 с.

6. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / пер. с англ. ; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. / Э. Эриксон. – М.: Прогресс. – 199 с.

7. Ярушак М.І. Етнопедагогічні засади родинного виховання дитини / М.І. Ярушак // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Серія : Педагогічні та історичні науки. – 2012. – Вип. 108. – С. 241–250.

Халікова І.І.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ПРОГРАМ ВИХОВАННЯ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ СТАНДАРТИВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сучасна державна політика в галузі освіти приділяє особливу увагу вихованню підростаючого покоління, залученню школярів до загальнокультурних і національних цінностей. У Законі України «Про освіту» поняття «освіта» визначається як «єдиний цілеспрямований процес виховання і навчання, що є суспільно значущим благом і здійснюється в інтересах людини, родини, суспільства і держави» [1]. Її результат – освіченість – сучасною педагогікою розуміється «не як освіченість, володіння певними знаннями і вміннями, а як особистісна якість, що характеризується вмінням людини використовувати знання для загального блага» [1]. Як випливає з визначень, виховання не тільки є повноправною частиною освіти, а й її аксіологічною основою, що інтегрує отримані різнобічні знання в світогляд особистості, її життєву позицію.

На підвищення ролі виховання в педагогічному процесі освітніх організацій вказують і нові стандарти освіти. У концепції Нової української школи (НУШ) виховання позиціонується як одне з